HE 85/2024 vp paikallisesta sopimisesta

Tehyn kuuleminen TyV:ssa

8.10.2024

Jarkko Pehkonen

Lakiesitys ja yksityinen sote-ala

Tehy yhtyy palkansaajakeskusjärjestöjen kannanottoihin kaikilta osin; ongelmallista etenkin henkilöstön edustus ja kokonaisvaikutukset työmarkkinajärjestelmään sekä työmarkkinoiden vakauteen.

Erityisen ongelmallinen on mm. STTK:n lausunnossa hyvin kuvattu epätasapaino työnantajien järjestäytymisen kannustimien isossa muutoksessa: järjestäytymätön työnantaja saisi järjestäytyneen toimintaoikeudet, mutta ei sen velvoitteita.

Yksityinen sote-ala noudattaa työehtosopimuksia, jotka ovat tällä hetkellä yleissitovia: *Yksityisen terveyspalvelualan* TES ja *Yksityisen sosiaalipalvelualan TES.* Sote-alan työnantajien kustannuksista jopa yli 70 % on henkilöstökustannuksia.

Yksityinen sote-ala toimii hyvin suurelta osin julkisten sote-toimintojen tuottajana – toiminta perustuu julkisiin hankintoihin ja niiden kilpailutuksiin. Korostuu yksityisen sosiaalipalvelualan TES:n osalta: toimijoita, jotka tuottavat mm.:

Vanhuspalvelua, kuten esim. ikääntyneiden palveluasuminen,

Vammaisten palveluita,

Päihdehuoltopalvelua,

Lastensuojelua (avopalvelut sekä laitos- ja perhehoito).

Yksityisen sote-alan TES:ien yleissitovuuden päättymisen vaikutukset

Yksityinen sote-ala on Suomelle huoltovarmuuskysymys, ja etenkin yksityinen sosiaalipalveluala on välttämättömyys Suomen koko Suomen sote-järjestelmän toiminnalle.

On hyvin mahdollista, että esitetyn lain johdosta yksityisen terveyspalvelualan TES:n tai yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen yleissitovuus päättyy, kun työnantajien järjestäytymisen kannustimet heikkenevät merkittävästi.

Kun TES:n yleissitovuus päättyy, julkisen sektorin kilpailutuksissa voi tulla kahtalaista kehitystä:

- Jos tarjontaa vähän, hinnat nousevat = ostajien eli julkisten sote-toimijoiden kustannukset kasvavat.
- Jos kilpailutuksissa haetaan voittoja tarjoamalla työehdoissa TES:n alle = epävakaus kasvaa mm. osaavan työvoiman kasvavan vaihtuvuuden ja alalta poistumisen kautta = julkisten sote-toimijoiden varmuus siitä mitä ostolla saavat heikkenee: laatu-, potilasturvallisuus, kustannus- yms. tekijät.

Hyvinvointialueet, kunnat ja lopulta valtio vastaavat kansalaisille sote-palveluiden saatavuus- ja laatukysymyksistä, jos yksityinen sote-ala ei enää toimi kuten nyt.